

Анна Сергіївна ПОЛІТОВА,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін та судових експертиз факультету № 1
Донецького юридичного інституту МВС України (м. Кривий Ріг)

ДИТЯЧА ПРОСТИТУЦІЯ В УКРАЇНІ: СУМНІ РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Протягом усього періоду існування проституції, ставлення до неї було різноманітним – від офіційного дозволу до заборони, яка підкріплювалась жорстокими репресіями. Разом з тим, ні репресивні заходи, ні суспільна мораль не знищили проституцію як соціальне явище, але вплинули на показник цієї проблеми і як результат – формування ринку секс-бізнесу, який приносить величезні прибутки шляхом експлуатації осіб у сфері надання платних сексуальних послуг різноманітного характеру.

Дослідниками протидії торгівлі людьми вже неодноразово підкреслювалось, що втягнення у заняття проституцією, використання в порнобізнесі та інших видах секс-індустрії є нині швидко зростаючим кримінальним бізнесом, який за рівнем прибутків поступається лише торгівлі зброєю і наркотиками. Щорічно у світі близько двох мільйонів жінок та дітей стають об'єктами купівлі-продажу, а обсяг торгівлі таким «товаром» оцінюється від 7 до 12 мільярдів доларів річно [1].

Сьогодні особливе занепокоєння нашої держави становить дедалі зростаюча кількість випадків втягнення у зайняття проституцією неповнолітніх та малолітніх осіб, що не може не викликати занепокоєння в суспільстві, тому що загальна духовна криза вражає, в першу чергу, найменш захищену і вразливу його частину – дітей та молодь.

Про стрімкий розвиток дитячої проституції в Україні відзначається і Організацією Об'єднаних Націй (далі – ООН). Доповідач ООН з питань торгівлі людьми та дитячої проституції Хуан Мігель Петіт відзначає, що в Україні процвітає дитяча проституція, а торгівля дітьми є величезною проблемою і суворою реальністю. До 10 % жертв торгівлі людьми становлять діти віком від 13 до 18 років. [2].

Міжнародна спільнота вже давно схвильована розповсюдженням дитячої сексуальної експлуатації та сексуального розбещення в світі взагалі та в Україні, зокрема. Серед інститутів та звичаїв, подібних до рабства, у міжнародних нормативно-правових актах все більше уваги акцентується увага на торгівлі дітьми, дитячій проституції, дитячій порнографії, експлуатації дитячої праці, нанесення статевих понівечень дівчаткам, використання дітей у збройних конфліктах, боргова кабала [3, с. 1].

Тому не дивно, що у міжнародних документах закріплено захист дітей від усіх форм експлуатації. Так, наприклад, у Конвенції ООН про права дитини зазначено, що країни-учасники зобов'язані захищати дитину від усіх форм сексуальної експлуатації та сексуального розбещення. З цією метою вони повинні приймати на національному, двосторонньому і багатосторонньому рівнях необхідні заходи для запобігання схилянню або примушуванню дитини до будь-якої незаконної сексуальної діяльності, використання в цілях експлуатації дітей в проституції, у іншій незаконній практиці, у порнографії [4].

За даними ЮНІСЕФ, число дітей у всьому світі, які займаються проституцією, сягає 2 млн. Але як відомо, статистичні дані не завжди відображають реальну ситуацію, значно зменшують її, а в деяких випадках є взагалі приховують, тобто є латентними. Тому наведені ЮНІСЕФ дані щодо кількості дітей, залучених до заняття проституцією можна помножити на два, а той на три. Також слід відзначити, що залучення значної кількості дітей до заняття проституцією характерне для країн із низьким рівнем життя.

Що ж стосується України, то офіційних даних щодо кількості залучених дітей до заняття проституцією просто немає, як і немає реальних цифр щодо кількості дітей, які зазнають сексуальну експлуатацію. Як відзначають фахівці і експерти з охорони дитинства, ця проблема лише частина більш глибокої проблеми – злиднів, а в деяких регіонах – війни, що змушує дітей таким чином заробляти, щоб не померти з голоду.

За даними соціологічних досліджень стосовно аналізу секс-бізнесу, що був проведений в Україні, неодноразово згадувалося дедалі більше дівчат молодшого віку, що починаючи з 10-ти років були залучені до надання секс-послуг. У містах Херсон та Ужгород найнижча вікова межа для осіб, залучених до заняття проституцією, становить лише 12–14 років. Неповнолітні учасниці комерційного сексу та їх оточення, зазвичай, дотримуються суворої конспірації. Майже третина тих, хто працює у секс-бізнесі залучалися до нього до свого повноліття [5, с. 58]. Це ще раз переконує нас у тому, що реальна кількість дітей, залучених до проституції, на жаль, лишається невідомою, що, в свою чергу, дозволяє зробити висновки про надвисокий рівень латентності даного фонового для злочинності явища.

Наведемо й інші вражаючі, на нашу думку, цифри. 1 лютого 2010 р. Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) оприлюднив результати дослідження «Комплексна оцінка масштабів продажу дітей, дитячої проституції та порнографії в Україні». Дослідження, проведене Центром соціальних експертиз Інституту соціології НАН України, створено за результатами та висновками чотирьох досліджень у 2009 р.: експертна оцінка ситуації (58 експертів), глибинні інтерв'ю з батьками, чиї діти зазнали сексуальних домагань (40 батьків), аналіз життєвих історій дітей – жертв сексуального насильства (40 дітей) та опитування «дітей вулиці», дітей із неблагополучних сімей, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (1000 дітей).

Дослідження показало, що з опитаних дітей віком 14–18 років: 11 % показували своє голе тіло; 10,4 % дозволяли торкнутися до голих частин свого тіла (ощупати себе); 7,8 % займалися сексом за певну плату; 3,2 % погоджувалися сфотографуватися або знятися у фільмі в оголеному вигляді [6].

Крім того, дослідження серед дітей виявило: лише третина з опитаних дітей мають обох батьків; упродовж останніх трьох місяців лише 11,7 % проживали з обома батьками; більшість дітей (58,4 %) описують свою сім'ю як дуже бідну, де часто немає грошей і їжі, внаслідок чого діти голодують, іноді жебракують і навіть вчиняють крадіжки; 31,8 % опитаних дітей ніде не навчаються. Основні причини, через які вони не навчаються: відсутність цікавості до навчання (40,5 %), замість навчання вимушені працювати (14,8 %), батьки не дозволяють вчитися (8,9 %) [6].

Чому так відбувається? Які основні причини, які обумовлюють поширення дитячої проституції в Україні?

Деякі дослідники до загальних причин, які обумовлюють поширення дитячої проституції в Україні відносять:

- низький матеріальний статок багатьох родин, що спричиняє втягнення дітей до проституції та порнографії;
- втрата провідної ролі родини у вихованні дитини; неготовність вчителів/вихователів/соціальних працівників обговорювати «гострі» питання на актуальній для дитини мові;
- неадекватність законодавчих ініціатив; недосконалість законодавчої бази; формальне ставлення до проблеми з боку виконавчої влади [6].

До зазначених вище причин, ми також вважаємо за доцільне віднести, і збройний конфлікт на Сході України. Підтвердження нашої точки зору є дані ЮНІСЕФ, які констатують значну кількість випадків дитячої проституції саме там.

Таким чином, відзначені нами деякі аспекти дитячої проституції дозволяють зробити висновок про несприятливу динаміку щодо розповсюдження цього фонового злочинного явища в Україні. У зв'язку з цим проблема дитячої проституції ставить на порядок денний вирішення питання щодо фундаментальних протиріч, серед яких важливе місце посідають конфлікти в сім'ї та насилля над дітьми, а також алкоголізм, наркоманія. Тому лише об'єднавши та примноживши на всіх рівнях зусилля дорослих, можна подолати всі види насильства (у тому числі й сексуального) над дітьми.

Список бібліографічних посилань

1. Чепельська Т. Повернення рабства напередодні XXI століття. *Іменем Закону*. 1998. № 3.
2. Дитячий біль: проституція яку не хочуть помічати // ZNAJ.UA : сайт. URL: <https://znaj.ua/society/dytyachyj-bil-prostytuciya-yaku-ne-hochut-pomichaty> (дата звернення: 15.03.2018).
3. Сучасні форми рабства / Центр прав людини. Нью-Йорк : ООН, 1994. 12 с. // Права людини: Виклад фактів № 14.
4. Конвенція ООН Про права дитини : зб. норматив.-прав. актів у сфері захисту прав дітей. Київ : ЮНІСЕФ, 2003. 412 с.
5. Балакірева О. Діяльність громадських організацій з профілактики ВІЛ/СНІДу серед жінок секс-бізнесу. За результатами проекту «Створення мережі неурядових організацій, які працюють з жінками секс-бізнесу в Україні». Київ, 2000. 176 с.
6. Продаж дітей, дитяча проституція та порнографія: якою є ситуація в Україні? // UNICEF Україна : сайт. URL: https://www.unicef.org/ukraine/ukr/media_13864.html (дата звернення: 15.03.2018).

Одержано 19.03.2018